

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ІНСТРУМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ
(назва навчальної дисципліни)

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення поточного контролю
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії**

зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Кафедрою банківської справи, протокол № 12. від 06.04.2016 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Поточний контроль успішності навчання здобувачів з дисципліни «Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною навчальною дисципліною, здійснюється у таких формах:

- активна участь у навчальній діяльності на лекції, експрес-опитування;
- теоретичні контрольні роботи, тестування за матеріалами змістовних модулів;
- результати виконання завдань колоквиуму;
- результати виконання практичних завдань;
- виконання завдань для самостійної роботи.

Поточний контроль успішності навчання у формі експрес-опитування здійснюється на кожному лекційному та практичному занятті в усній формі. Типовий приклад експрес-опитування наведено у розділі «Завдання для поточного контролю успішності навчання».

Поточний контроль успішності навчання у формі колоквиуму здійснюється два рази за семестр наприкінці вивчення матеріалів кожного змістового модуля на практичному занятті. Типовий приклад колоквиуму наведено у розділі «Завдання для поточного контролю успішності навчання».

Зазначені форми і засоби поточного контролю успішності навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки» спрямовані на стимулювання систематичної поточної навчальної та самостійної роботи тих, хто навчається, підвищення об'єктивності оцінювання їхніх знань, запровадження здорової конкуренції між здобувачами у навчанні, виявлення і розвитку їхніх творчих і дослідницьких здібностей.

Мінімально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 60 балів.

Результати всіх форм поточного контролю є невід'ємними складовими **критеріїв підсумкового оцінювання знань здобувачів**, наведених у відповідному розділі навчально-методичного забезпечення дисципліни «Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки».

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

2.1. Типові приклади завдань для поточного контролю за формами.

2.1.1 Типовий приклад завдань для експрес-опитування за темою лекційного заняття «Грошово-кредитна політика центрального банку країни та канали її трансмісії»:

- сутність монетарної (грошово-кредитної) політики (ГКП) центрального банку;
- стратегія монетарної політики на прикладі центральних банків країн світу;
- цілеорієнтованість та завдання монетарної політики НБУ та центральних банків провідних країн світу;
- основні монетарні режими;
- особливості режиму інфляційного таргетування та спецівка його впровадження в Україні;

відмінності монетарного таргетування і таргетування валютного курсу;
 інструменти грошово-кредитної політики;
 особливості проведення операцій з цінними паперами на відкритому ринку;
 особливості проведення курсової та процентної політики;
 специфіка застосування операцій РЕПО у діяльності центральних банків;
 канали трансмісійного механізму грошово-кредитної політики;
 специфіка роботи каналів (процентного, кредитного, цін активів, обмінного курсу, очікування (довіри) суб'єктів ринку) грошово-кредитної трансмісії у період кризи (або спаду економіки чи її сталого розвитку).

2.1.1 Типовий приклад завдань для експрес-опитування за темою лекційного заняття «Стан банківської системи – індикатор ефективності впровадження в дію інструментів грошово-кредитного регулювання»:

ознаки стабільності банківської системи;
 стабільність банківської системи як складова фінансової стабільності;
 інтегрованість банківської системи в економічні процеси;
 сутність банківського ризику;
 особливості розуміння змістовного наповнення поняття фінансова стабільність банку та стабільності банківської системи;
 фактори, що впливають на стабільність банківської системи;
 реформування банківської системи України;
 інструменти антикризового регулювання;
 антикризові заходи урядів та центральних банків: досвід країн ЄС та України;
 моніторинг стабільності банківської системи.
 альтернативні (нетрадиційні) методи грошово-кредитного регулювання для подолання наслідків фінансової кризи у банківському секторі.

2.2. Завдання для поточного контролю за формами.

2.2.1. Перелік завдань для колоквиуму за змістовим модулем 1 «Центральний банк та особливості реалізації його грошово-кредитної політики»

Завдання 1

На підставі даних, наведених у таблиці 1, складіть баланс Національного банку України і визначте статтю, яка відсутня у цій таблиці.

Таблиця 1

Статті балансу Національного банку України (млн грн.)

Статті балансу	Сума
1. Статутний капітал	100
2. Банкноти та монети в обігу	287752
3 Кошти та депозити в іноземній валюті	84658
4. Монетарне золото	24941
5. Цінні папери України	403289
6. Зобов'язання з перерахування прибутку до бюджету	38164
7. Зобов'язання перед МВФ	219266
8. Кредити, надані банкам та іншим позичальникам	58283
9. Кошти державних установ	60142

Статті балансу	Сума
10. Кредити отримані	21893
11. Внутрішній державний борг	2069
12. Внески в рахунок квоти МВФ	74309
13. Резерви переоцінки активів і зобов'язань	128844
14. Інші активи	6567
15. Цінні папери нерезидентів	226993
16. Загальні та інші резерви	23139
17. Інші зобов'язання	735099
18. Основні засоби та нематеріальні активи	6037
19. Депозитні сертифікати, що емітовані НБУ	63538

Завдання 2

Вітчизняний банк із зареєстрованим і сплаченим статутним капіталом у розмірі 300 млн грн протягом першого півріччя поточного року мав такі середньозважені значення нормативів інвестування Н11 та Н12:

Таблиця 1

Фактичні значення нормативів Н11 та Н12 банку (у відсотках)

Нормативи	1.02.	1.03	1.04	1.05	1.06	1.07
Н11	13,45	14,44	15,03	16,04	14,98	15,01
Н12	45,48	26,19	51,55	54,98	60,04	60,75

Визначити: розмір штрафу, який має стягнути НБУ з банку за кожний факт порушення нормативу Н11 протягом поточного року;

розмір штрафу, який має стягнути НБУ з банку за кожний факт порушення нормативу Н12 протягом поточного року;

фактичний розмір штрафу, який стягне НБУ за порушення нормативів інвестування за кожний місяць протягом календарного року.

Завдання 3

На підставі інформації, яка наведена в таблиці і яку НБУ використовує для складання прогнозу касових оборотів банків на наступний квартал, розрахуйте суму видачі готівки на виплати, пов'язану з оплатою праці.

Таблиця 1

Вихідні дані (млн грн)

Найменування показників	Сума
1. Фонд оплати праці	6457
2. Безготівкові утримання із заробітної плати:.	
2.1. Податок з доходів фізичних осіб	1007
2.2. Інші утримання	547
3. Перерахування заробітної плати на рахунки за вкладками у банках	2854
4. Сума заробітної плати, що виплачується у попередньому кварталі за строками, що припадають на квартал, на який розраховується прогноз	132

Завдання 4

Вам як експерту для покращення роботи центрального банку необхідно оцінити його незалежність. Який індекс або сукупність індексів Ви застосуєте (GMT-індекс, індекс Цукермана чи індекс Ейффінгера-Гераац)? Обґрунтуйте Ваш вибір. Наведіть переваги і недоліки зазначених індексів.

Завдання 5

Розкрийте сутність запропонованої програми дій «Cashless economy». Аргументуйте або спростуйте її актуальність та підґрунтя для впровадження, розкривши її перспективи.

2.2.2. Перелік завдань для колоквиуму за змістовим модулем 2 «Дослідження застосування інструментів грошово-кредитного регулювання економіки»

Завдання 1

При наданні кредиту необхідно забезпечити номінальну дохідність, що визначається простою обліковою ставкою 19 % річних. Кредит надано на півроку. Прогнозний індекс інфляції за півріччя становитиме 25,2. Розрахувати розмір облікової ставки, яка компенсує втрати від інфляції.

Завдання 2

Розрахуйте розмір нових кредитних ресурсів для перших 7-ми банків, що користуються коштами депозитів, за умови, що в банку їх розміщено на суму 3,8 млн грн. Визначте максимально можливе збільшення грошової маси в обороті, якщо норма обов'язкового резервування становить 12%.

Завдання 3

Центральний банк проводить процентний тендер з розміщення депозитних сертифікатів. Офіційна облікова ставка центрального банку становить 18,0% річних. Банки подали заявки на придбання сертифікатів (табл. 1):

Таблиця 1

Заявки банків на придбання сертифікатів

Банки	Сума (тис.грн.).	Процентна ставка річних, що пропонується банками
Банк «Альфа»	800	0,7
Банк «Омега»	1300	0,8
Банк «Сіріус»	2100	0,9
Банк «Марія»	2300	0,75
Банк «Адажіо»	2800	1,1
Банк «Фелікс»	4100	0,9
Банк «Зета»	3200	1,15
Банк «Крок»	2500	0,9
Банк «Фарт»	1000	0,95
Банк «Злато»	1000	0,85

Завдання 4

Відомі такі умовні дані щодо залучених банком коштів в національній та іноземній валюті:

Таблиця 1

Вихідні дані (тис грн)

Категорія депонента	Середній залишок залучених коштів на вимогу, тис.грн		Середній залишок залучених коштів на строк, тис.грн		Середній залишок на кореспондентському рахунку в НБУ, тис.грн
	Національна валюта	Іноземна валюта	Національна валюта	Іноземна валюта	
Фізичні особи	3000	2000	6000	3100	360
Юридичні особи	4000	2200	7000	4200	

Визначити:

1) величину обов'язкових резервів, якщо НБУ встановив нормативи обов'язкового резервування (за строковими коштами фізичних і юридичних осіб в іноземній валюті – 3%; за строковими коштами на строк фізичних і юридичних осіб в національній валюті – 3%; за коштами на вимогу фізичних і юридичних осіб в іноземній валюті – 6,5%; за коштами на вимогу фізичних і юридичних осіб в національній валюті – 6,5%);

2) оцінити дотримання банком вимог щодо обов'язкових резервів за умови, що НБУ вимагає від банків зберігати обов'язкові резерви на кореспондентських рахунках в НБУ.

Завдання 5

Відобразіть зміни у зведеному балансі банків і в балансі центрального банку після здійснення наведених нижче операцій. Поясніть, яким чином дані операції пов'язані з грошово-кредитною політикою Центрального банку:

1) Центральний банк купив у банків другого рівня державні цінні папери вартістю 60 млн грн;

2) Центральний банк купив у дилерів фондового ринку державні цінні папери вартістю 100 млн грн.

Таблиця 1

Зведений баланс банків (млн грн)

Статті балансу	Сума.
Активи (скореговані на резерви за активними операціями):	
Кошти банків на коррахунках у центральному банку	14170
Кредити, що надані	299000
Вкладення в цінні папери	17940
Основні засоби та нематеріальні активи	16900
Інші активи	25740
Усього активів	373750
Зобов'язання і капітал:	
Кошти банків	

Кошти суб'єктів господарювання та фізичних осіб на рахунках на вимогу	71110
Кошти суб'єктів господарювання та фізичних осіб на строкових рахунках	78390
Кредити, отримані від центрального банку	134550
Цінні папери власного боргу банків	1430
Інші зобов'язання	5070
Усього зобов'язань	39910
Власний капітал	330460
Усього пасивів	43290

Таблиця 2

Баланс центрального банку (млн грн)

Статті балансу	Сума.
Активи:	
Кошти та депозити в іноземній валюті	93730
Цінні папери нерезидентів	33800
Монетарне золото	2210
Державні цінні папери	520
Кредити банкам	1430
Внутрішній державний борг	11960
Внески в рахунок квоти МВФ	13260
Основні засоби та нематеріальні активи	2730
Інші активи	910
Усього активів	160550
Зобов'язання і капітал:	
Готівка в обігу	96200
Кошти банків на коррахунках	14170
Кошти державних установ	22360
Зобов'язання перед МВФ	19110
Інші зобов'язання	650
Усього зобов'язань	152490
Власний капітал	8060
Усього пасивів	160550

3. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Система оцінювання успішності навчання здобувача та рівня сформованості у нього компетентностей, які підтримуються навчальною дисципліною «Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки» (Програма навчальної дисципліни «Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки») враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

При розрахунку підсумкової оцінки успішності здобувача з навчальної дисципліни «Інструменти грошово-кредитного регулювання економіки» слід

вважати, що кожна форма поточного контролю має різну питому вагу у формуванні його компетентностей, які забезпечуються навчальною дисципліною.

З урахуванням вагомості кожної форми поточного контролю успішність навчання здобувача з навчальної дисципліни у підсумку оцінюється у відповідних балах (табл. 3.1) за формулою:

$$R = A + B + C + D + E,$$

де R - підсумковий максимальний бал, який здобувач може отримати за успішне виконання усіх форм поточного контролю;

A – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за активну участь у навчальній діяльності на лекції, в тому числі за експрес-опитування (табл. 3.2) (A=10).

B – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за активну участь у навчальній діяльності на практичному занятті (B=20);

C – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за самостійну роботу (C=20);

D – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання двох поточних контрольних робіт (D=20);

E – максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за виконання двох колоквиумів (E =30).

Виконання кожного завдання для поточного контролю успішності здобувача оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю за формами у межах тем змістових модулів наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Розподіл балів за формами поточного контролю та змістовними модулями

Форма поточного контролю	Змістовий модуль 1										Змістовий модуль 2										Сума балів
Максимальна кількість балів	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	12,5	2,5	2,5	2,5	17,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	12,5	2,5	2,5	2,5	17,5	100

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності та іншої академічної документації.

Здобувач отримує право на допуск до заліку, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі досягла 60 балів.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1. Основна

1. Грошово-кредитні засоби регулювання економіки [Текст] : монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук Л. В. Кривенко ; [Л. В. Кривенко, О. М. Дутченко, М. І. Синюченко та ін.]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 210 с.
2. Забезпечення умов стабільного функціонування банківського сектору України : монографія / О. М. Колодізев, О. В. Бойко, І. О. Губарева та ін. ; за заг. ред. д. е. н., доц. Колодізева О. М. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 312 с.
3. Козюк В. В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності: Монографія. – Тернопіль: ТНЕУ, “Економічна думка”, 2009. – 728с.
4. Міщенко В. І. Особливості дії трансмісійного механізму грошово-кредитної політики в умовах кризи / В. І. Міщенко, А. В. Сомик, Р. С. Лисенко / К.: Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2010. – 96 с.
5. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. – 404 с.

4.2. Додаткова

6. Аржевітін С.М. Трансформація грошово-кредитних відносин у сучасній економіці України : [монографія] / С.М. Аржевітін. – К. : Майстерня книги, 2010. – 384 с.
7. Банківська система [Текст] : підручник / [М. І. Крупка, Є. М. Андрушак, Н. Г. Пайтра та ін. ; за ред. М. І. Крупки] ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 554 с.
8. Банківська система України : [монографія] / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина, О. В. Крухмаль. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с.
9. Банківська система України: вектори посткризових трансформацій [Текст] : колект. наук. монографія / [К. В. Ануфрієва, О. І. Барановський, С. І. Брус та ін.]; за ред. д-ра екон. наук Н. М. Шелудько ; НАН України, ДУ "Ін-т економіки та прогнозування НАН України". – К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2013. – 171 с.
10. Євразійські перспективи розвитку банківських систем [Текст] : монографія / за заг. ред. О. Костюка, М. Лін, Г. Омета. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 157 с.
11. Журавка Ф. О. Валютна політика в умовах трансформаційних змін економіки України : [монографія] / Ф. О. Журавка. – Суми: Ділові перспективи; ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 334.
12. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика: [монографія] / В. В. Коваленко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 228 с.
13. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика / Д. І. Коваленко. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 352 с.

14. Колодізев О. М. Формування монетарної політики національного банку в контексті забезпечення сталого розвитку економіки України : монографія / О. М. Колодізев, І. О. Губарева, Є. М. Огородня. – Х. : ІНЖЕК, 2015. – 328 с.

15. Монетарний трансмісійний механізм в Україні : науково-аналітичні матеріали. Вип. 9 / В. І. Міщенко, О. І. Петрик, А. В. Сомик, Р. С. Лисенко та ін. – К. : Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008. – 144 с.

16. Правила монетарної політики: теоретичні засади та напрями застосування в Україні : [монографія] / за заг. ред. д-ра екон. наук, професора С. М. Козьменка та д-ра екон. наук, доцента Т. Г. Савченка. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 205 с.

17. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання : [монографія] / О. В. Дзюблюк, О. Б. Васильчишин, Б. П. Адамик та ін. ; за ред. О. В. Дзюблюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 383 с.

18. Стрельбицька Л. М. Основи безпеки банківської системи України та банківської діяльності: [монографія] / Л. М. Стрельбицька, М. П. Стрельбицький. – К.: Кондор, 2011. — 598 с.

19. Центральний банк і грошово-кредитна політика : [навч.-метод. посіб] / В. В. Коваленко, К. Ф. Черкашина // Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 138 с.

20. Stiglitz J. Towards a new paradigm in monetary economics / J. Stiglitz, V. Greenwald. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 336 p.

4.3. Ресурси Інтернет

21. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

22. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

23. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р., із змінами, внесеними 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.635.40 &nobreak=1>.

24. Про Національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р., із змінами, внесеними 04.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

25. Про Основні засади грошово-кредитної політики на 2016 – 2020 роки від 18.08.2015 № 541 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0541500-15>

26. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція № 379, затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р., із змінами, внесеними 15.07.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.